

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

ก. คำย่อเกี่ยวกับพระไตรปิฎก

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยใช้คำภีร์พระไตรปิฎกทั้งภาษาบาลีและภาษาไทยของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้ชุด “พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐” ที่พิมพ์เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ และใช้ชุด “พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ที่พิมพ์เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๙ โดยกำหนดการใช้คำย่อชื่อพระไตรปิฎกเริ่มจากอักษรย่อชื่อคำภีร์ ตามด้วยวงเล็บฉบับที่ใช้ แล้วตามด้วยเล่ม/ข้อ/หน้า ตามลำดับ เช่น

- ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗. หมายถึง ทีฆนิกาย สิลกขณธวคคปาลี พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗

- ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สิลกขณธวคคปาลี พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘

ผู้วิจัยจะทำการอธิบายสัญลักษณ์คำย่อเฉพาะคำภีร์ที่นำมาใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์นี้เท่านั้น ไม่ได้ทำอักษรย่อไว้ครบทุกคำภีร์ มีรายละเอียดสัญลักษณ์และคำย่อ ดังนี้

อักษรย่อพระวินัยปิฎก

เล่ม	คำย่อ	ชื่อคำภีร์	
๔ วิ.ม.	(ไทย) = วินัยปิฎก	มหาวรรค	(ภาษาไทย)

อักษรย่อพระสุตตันตปิฎก

เล่ม	คำย่อ	ชื่อคำภีร์		
๙ ที.สี.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	สิลกขณธวคคปาลี	(ภาษาไทย)
๑๐ ที.ม.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
๑๑ ที.ปา.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
๑๒ ม.มู.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณณาสก	(ภาษาไทย)
๑๔ ม.อุ.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปรปณณาสก	(ภาษาไทย)
๑๖ ส.นิ.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก	สัยุตตนิกาย	นิทานวรรค	(ภาษาไทย)
๑๘ ส.สพ.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก	สัยุตตนิกาย	สพยตนวรรค	(ภาษาไทย)
๑๙ ส.ม.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก	สัยุตตนิกาย	มหาวรรค	(ภาษาไทย)
๒๐ อง.เอกก.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	เอกกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๑ อง.จตุกก.	(ไทย) = สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๒ อง.ปญจก.	(บาลี) ? สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปญจกนิบาตปาลี	(ภาษาไทย)

อง.ปญจก.	(ไทย)	? สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปัญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๒ อง.ฉก.	(ไทย)	? สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ฉกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตตก.	(บาลี)	? สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	สตตกนิบาตปาลี	(ภาษาไทย)
อง.สตตก.	(ไทย)	? สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	สัตตกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๓ อง.อฏฐก.	(ไทย)	? สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	อฏฐกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๓ อง.นวก.	(ไทย)	? สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	นวกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๔ อง.ทสก.	(ไทย)	? สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๔ อง.เอกาทสก.	(ไทย)	? สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	เอกาทสกนิบาต	(ภาษาไทย)
๒๕ ขุ.ธ.	(ไทย)	? สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ธรรมบท	(ภาษาไทย)
๓๑ ขุ.ป.	(ไทย)	? สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ปฐิสัมภิตามรรค	(ภาษาไทย)
๓๓ ขุ.อป.	(ไทย)	? สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	อปทาน	(ภาษาไทย)

อักษรย่อคัมภีร์พระอภิธรรมปิฎก

เล่ม	คำย่อ	ชื่อคัมภีร์	
๓๔ อภิ.สง.	(ไทย) ? อภิธรรมปิฎก	ธรรมสังคณี	(ภาษาไทย)
๓๕ อภิ.วิ.	(ไทย) ? อภิธรรมปิฎก	วิมังค์	(ภาษาไทย)

ข. คำย่อเกี่ยวกับคัมภีร์อรรถกถา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยใช้คัมภีร์อรรถกถาเฉพาะภาษาไทยเนื่องจากผู้วิจัยไม่มีความรู้ด้านภาษาบาลีไวยากรณ์ขั้นสูง โดยใช้ฉบับของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยที่อยู่ในชุด “พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด ๙๑ เล่ม” ที่พิมพ์เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ เหตุที่เลือกใช้ฉบับนี้ เพราะแปลสมบูรณ์ครบทุกคัมภีร์และอยู่แนบท้ายเรื่องในพระไตรปิฎกแต่ละเรื่องทำให้สะดวกแก่การค้นคว้าหาข้อมูล ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดการใช้คำย่อชื่ออรรถกถาอนุวัดตามคู่มือวิทยานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย โดยเริ่มจากอักษรย่อชื่อคัมภีร์ ตามด้วยวงเล็บฉบับที่ใช้ แล้วตามด้วยลำดับเล่ม/ภาค (ถ้ามี)/ตอน (ถ้ามี)/หน้า ตามลำดับ เช่น

ขุ.ธ.อ. (ไทย) ๑/๒/๒/๘๙ หมายถึง พระสูตรและอรรถกถาแปล ขุททกนิกาย ธรรมบท เล่มที่ ๑ ภาคที่ ๒ ตอนที่ ๒ หน้า ๘๙ ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย ๒๕๓๕

ผู้วิจัยจะทำการอธิบายสัญลักษณ์คำย่อเฉพาะคัมภีร์ที่นำมาใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์นี้เท่านั้น ไม่ได้ทำอักษรย่อไว้ครบทุกคัมภีร์ มีรายละเอียดสัญลักษณ์และคำย่อ ดังนี้

อรรถกถาพระวินัยปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย

เล่มที่	เล่ม	ภาค	ตอน	คำย่อ	ชื่ออรรถกถา
๖	๔	๑	-	วิ.ม.อ. (ไทย)	สมันตปาสาทิกา มหาวรรคอรรถกถา
๙	๗	-	-	วิ.จุ.อ. (ไทย)	สมันตปาสาทิกา จุฬวรรคอรรถกถา

อรรถกถาพระสุตตันตปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหามกุฏราชวิทยาลัย

เล่มที่	เล่ม	ภาค	ตอน	คำย่อ	ชื่ออรรถกถา
๑๘	๑	๒	-	ม.ม.อ. (ไทย)	ปัญจสุทนี มূলปิณณาสกอรรถกถา
๒๑	๒	๒	-	ม.ม.อ. (ไทย)	ปัญจสุทนี มัชฌิมปิณณาสกอรรถกถา
๓๒	๑	๑	-	อง.เอก.อ. (ไทย)	มโนรทปุรณี เอกกนิบาตอรรถกถา
๓๓	๑	๒	-	อง.ทุก.อ. (ไทย)	มโนรทปุรณี ทุกนิบาตอรรถกถา
๓๔	๑	๓	-	อง.ติก.อ. (ไทย)	มโนรทปุรณี ติกนิบาตอรรถกถา
๓๕	๒	-	-	อง.จตุกก.อ. (ไทย)	มโนรทปุรณี จตุกกนิบาตอรรถกถา
๓๖	๓	-	-	อง.ปญจก.อ. (ไทย)	มโนรทปุรณี ปญจกนิบาตอรรถกถา
๔๑	๑	๒	๒	ขุ.ข.อ. (ไทย)	ปรมัตถโชติกา คาถาธรรมบท
๔๓	๑	๒	๔	ขุ.ข.อ. (ไทย)	ปรมัตถโชติกา อุทานอรรถกถา
๔๔	๑	๓	-	ขุ.อุ.อ. (ไทย)	ปรมัตถโชติกา อุทานอรรถกถา
๔๕	๑	๔	-	ขุ.อิติ.อ. (ไทย)	ปรมัตถโชติกา อิติวุตตกอรรถกถา
๔๗	๑	๖	-	ขุ.สุ.อ. (ไทย)	ปรมัตถโชติกา สุตตนิบาตอรรถกถา
๕๓	๒	๓	๑	ขุ.เถร.อ. (ไทย)	ปรมัตถโชติกา เถรคาถาอรรถกถา
๖๖	๕	๒	-	ขุ.ม.อ. (ไทย)	สัทธัมมโชติกา มหานิทเทศอรรถกถา
๗๒	๙	-	-	ขุ.อป.อ. (ไทย)	วิสุททชนวิลาสินี อปทานอรรถกถา

ค. คำย่อเกี่ยวกับคัมภีร์ฎีกาและปกรณ์วิเสส

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการอ้างอิงโดยระบุเล่ม/ข้อ/หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ เช่น

ที.สี.ฎีกา (บาลี) ๑/๒๗๖/๓๗๓ หมายถึง ทีฆนิกาย ลีนตลปภาสินี สีลกขนธวคคฎีกา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๓๗๓

ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นฉบับที่สมบูรณ์ ส่วนภาษาไทยมีพิมพ์เผยแพร่ ๒ เล่ม คือคัมภีร์สารัตถทีปนีฎีกาพระวินัย และคัมภีร์วิสุทธีมรรคมหาฎีกา

การอธิบายอักษรย่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ทำอักษรย่อเฉพาะคัมภีร์ ที่อ้างอิงในวิทยานิพนธ์
นี้เท่านั้น

อักษรย่อคัมภีร์อรรถกถาปกรณ์วิเสส

สงคห.   (ไทย) = อภิธัมมัตถสังคหะ   (ภาษาไทย)

วิสุทธิ.   (ไทย) = วิสุทธิมรรคปกรณ์   (ภาษาไทย)